

רשת שיעורים תורה

היכלי תורה

ערש"ק פרשת במדבר כח אייר תשס"ט ♦ דף היומי בבלי: בבא מציעא כז ירושלמי: בבא מציעא יז

ואלה תולדות אהרן ומשה ביום דבר ה' את משה בהר סיני

ברש"י: ואינו מזכיר אלא בני אהרן ונקראו תולדות משה, לפי שלמדן תורה, מלמד שכל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו.

יש לדקדק, מאי איריא בני אהרן, הלא כל ישראל היו תלמידיו של משה רבנו, ומדוע השמיעה התורה דבר זה בבני אהרן דוקא.

ברם, כאשר לימדה אותנו התורה דבר זה בבני אהרן, יש בזה חידוש שלא היינו יכולים לדעתו אילו היה נאמר שהכתוב מעלה על משה רבנו כאילו ילד את כל ישראל. שנינו במשנה (בבא מציעא לג א) היה אביו ורבו בבית השבי, פודה את רבו ואחר כך פודה את אביו. ואם היה אביו חכם, פודה את אביו ואחר כך פודה את רבו. טעם קדימת רבו לאביו מפורש שם במשנה, שאביו הביאו לעולם הזה, ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא. והנה **בשולחן ערוך** (יו"ד רמב לד) פסק הרמ"א דהא דאם היה אביו חכם פודה את אביו ואחר פודה את רבו, הוא אף על פי שאין אביו שקול בחכמה כרבו, מכל מקום מאחר שגם אביו חכם, אביו קודם לרבו.

אולם נראה לומר שאם היה גם אביו תלמיד אותו רב, אין חכמתו של אביו עומדת לו שיקדימו הבן לרבו, ודין הוא שיקדים לפדות את רבו, לפי שהוא ואביו שניהם חייבים בכבודו, ששניהם תלמידיו.

בני אהרן חייבים היו בכבוד אביהם, וגם חכם היה ורבים שאינו מובהק, כמו שנתפרש בגמרא בסדר המשנה (עירובין נד ב), שכאשר סיים משה לשנות פרקו ארבע פעמים, היה אהרן מלמד אחר כך את ההלכה לבניו לזקנים ולכל ישראל. נמצא שאף על פי שהיה עיקר לימודם של בני אהרן מפי משה, מכל מקום גם אהרן רבם שאינו מובהק היה, וסלקא דעתך אמינא שיהיו בני אהרן חייבים להקדים כבוד אביהם לכבודו של משה, לפי שאביהם הוא, וחכם ורב שאינו מובהק.

לזה בא הכתוב להשמיענו 'ואלה תולדות אהרן ומשה', שאפילו כאשר משה ואהרן בצוותא חדא, נקראים הם תולדות משה, וחייבים בכבודו יותר מאשר בכבודו של אהרן. שמא יקשה בעיניך, הלא אהרן אביהם וחכם ורב שאינו מובהק, לזאת אמר הכתוב 'ביום דבר ה' את משה בהר סיני', שכיון שהדיבור בא למשה ומפיו של משה אהרן חי, הרי אתם ואביכם חייבים בכבודו של משה.

ע"פ פני דוד

נושאי הדף בעלון

השאלת ארנק, ועניני נישואין וסימן טוב.....בבא מציעא כז

הודעה על אבידה בצייטונג [עיתון].....בבא מציעא כח

לימוד בעיון בספר שאול.....בבא מציעא כט

ביקור חולים ע"י טלפון.....בבא מציעא ל

צדקה לעני שאינו רוצה לעבוד.....בבא מציעא לא

גנב שמשיב הגניבה צריך דעת בעלים.....בבא מציעא לא

משלוח מנות לשונא....בבא מציעא לב

לכבד את אביו או את רבו בעליה לתורה.....בבא מציעא לב

ביקור אמו הגויה.....בבא מציעא לג

כפתור ופרח.....עמוד 5

צבא מליעא כז

השאלת ארנק, ועניני ניחוש וסימן טוב

בספר **תו יהושע** (הלכות דרך ארץ פט"ו סל"ב) כתב, יזהר שלא ישאל אדם כיסו וארנקו, כי בזה הוא מוכר את מזלו.

מקור דבריו מהמבואר בסוגיין שכיס וארנקי אין דרכן של בני אדם להשאיל משום דמסמני, ופירש רש"י שאדם מנחש ואומר, סימן לאדם שמשאל כיסו שמוכר לו מזלו.

בתוס' (ד"ה כיס) הקשו והכתב 'לא תנחשו', ותירצו שכל דבר שיש בו משום רפואה אין בו משום דרכי האמורי.

בביאור תירוצם כתב במעיני החכמה, שהתוס' סובר שמי שמשאל הרי הוא גורם לו נזק בגופו, ולכן יש בזה משום רפואה, ואין בזה דרכי האמורי. ועיי"ש מה שביאר בדרך אחרת.

בפתחי תשובה (יו"ד סי' קעט סק"ג) כתב בשם **שלטי גבורים** (ע"ז פ"ב) שאם אין אדם מוציא את הניחוש מפיו, רק חושב בלבו ונמנע מעסקיו על ידי הניחושים האלו, אין בזה משום ניחוש. והעיר הפ"ת שמהתוס' בסוגיין משמע שחולק על זה, שהרי כאן מדובר כשעושה בשב ואל תעשה שאינו משאל את הארנק, ואעפ"כ הקשו התוס' שיש בזה משום לא תנחשו. ועיין **בשדי חמד** (כללים מערכת נ כלל לד) שהאריך הרבה בענין זה אם ניחוש אסור גם כשאינו מוציא בפיו שעושה דבר מה עפ"י ניחוש.

והנה **בשו"ת רב פעלים** (יו"ד סי' כט) נשאל בדבר כמה ענינים שעושים בעיר בגדאד לסימן טוב, והם מקפידים לעשותם, ולא ירצו לשנות מנהגם, אם יש בזה משום איסור ניחוש. והשיב **שבשו"ת שער שלמה** (סי' עז) כתב להוכיח מכמה מקומות בש"ס וכן מסוגיין, שאין כל חשש ניחוש בדברים אלו שמקפידים שאין נותנים להדליק הנר מנרם בליל מוצאי שבת, ויש שאינם מכבים הנר במוצאי שבת, ויש מקומות נוהגים שאין קונים המכבדות שמכבד בהם הבית בכל חודש ניסן, ויש הרבה נוהגים שאין קונים האליה בראש השנה, מפני שהיא זנב. וכן הרבה מקפידים שאינם כותבים במוצאי שבת.

ויש מקומות שנוהגים לתת מטבע זהב או תכשיט זהב בנרות שמדליקים בליל ר"ח ניסן לסימן טוב, ונוהגין בכל מוצאי פסח לתת חלב בעששית שמדליקין בה, ותולים שבלים ודשאים בעששית ובמנורה, ויש מניחים קערה ע"ג השלחן מלאה פולין חדשים בקליפתן דשנים ורעננים ע"ג קמח סולת, ויש נוהגים שנותנים ג"כ בתוכה מיני מטבעות כסף וזהב לסימן טוב, ויש שזורקים מן החלב בזויות הבית, ועל המשקוף ועל שתי המזוזות, וכל זה עושין במוצאי חג הפסח לסימן טוב, שתתחדש עליהם שנה טובה דשנה ורעננה ומתוקה. ויש ג"כ נוהגין לאכול מיני תבשילין בדבש ומיני מתיקה בניסן משום שראשון הוא לכם לחדשי השנה, והאריך הרב בדברים אלו וכתב, כיון שעושים זה לסימן טוב דוקא אין בו ניחוש, עיי"ש.

צבא מליעא כח

הודעה על אבידה בצייטונג [עיתון]

בשו"ע (ח"מ סי' רזז ס"ג) פסק המחבר המוצא אבידה מכריז עליה בבתי כנסיות ובתי מדרשות. **בשערים המצויינים בהלכה** (סי' קפז סק"ד) כתב להסתפק אם בזמנינו חייב להעמיד הודעה על כך בעיתונים ולהוציא הוצאות כדי להודיע על האבידה. וביאר שאם ע"י הכרזה בביהכ"נ אחד לא ישמעו מהאבידה בכל העיר, יתכן שגם ע"י הודעה בעיתון אחד לא ישמע בכל העיר ולא הועיל כלום בזה, אלא שחברך חבא אית ליה, וע"י הכרזה בביהכ"נ אחד יגיד אחד לחבירו עד שיבוא לאזני מי שנאבד לו.

עוד כתב (שם קו"א) עפ"י **שו"ת חתם סופר** (ח"מ סי' קכב) שיוצא ידי חובתו גם כשמודיע ע"י עיתון אחד, [וזה לשון **החת"ס** (שם) בזמנינו אלו יצא הקול ע"י מגיד חדשות שקורין צייטונג, ומעשים בכל יום שהמוצא אבידה או מי שנאבד ממנו דבר מפרסמו ע"י הנ"ל, וה"נ מחויב עכ"פ להדפיס הדבר בצייטונג].

ובשו"ת אגרות משה (ח"מ ח"ב סי' מה) כתב, הנה בענין נתינת מודעות להשבת אבידה, מספיק שישים במקומות ציבוריים כגון בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ובמקומות אחרים שרבים מצויין שם, כגון אצל המעליות [עלעוויטערס] של בתים הגדולים, כמו שבזמן המקדש היה מכריז בג' רגלים בירושלים כמבואר בסוגיין, אף שאי אפשר שהכל ישמעו, סומכין שכל מי שאבד לו אבידה יבוא לשמוע, וגם חבא חבא אית ליה, אבל אין מטריחים את המוצא יותר מלהכריז במקומות שרבים מצויים. ובעיתונים שידוע שקוראים אותם, אף שהוא דבר טוב להכריז שם, אינו מחויב להוציא הוצאות ולחייב אח"כ את המאבד לשלם, וגם יכול המאבד לטעון כי אף על ידי המודעות האחרות היה יודע מי מצא אבידתו.

בספר **השבת אבידה כהלכתה** (פ"ג ס"ק טז) כתב בשם כמה פוסקים, שמותר למסור אבידה שנמצאה באוטובוס או במונית לידי האנשים האחראים על האבידות של חברת ההסעות, גם אם אנשי אותה חברה אינם נוהגים באבידות על פי כל כללי ההלכה, משום שכל העולה בכלי רכב מסוג זה, יודע כי במרבית המקרים חפץ שנשכח בו ימצא דרכו למחלקת האבידות של החברה, ועל דעת כן עלה על רכב ההסעה.

לרישום ועדכון שיעורי תורה ניתן לשלוח

פקס ל: 03-543-5757

לימוד בעיון בספר שאול

בסוגיין, השואל ס"ת מחבירו פותחו וקורא בו, ובלבד שלא ילמוד בו בתחלה דבר שלא למד מעולם, וכן מבואר במשנה לגבי מציאת ספרים. וכן פסק הרמב"ם (גזלה ואבדה פי"ג הי"ג), מצא ספרים קורא בהן אחת לשלשים יום, ואם אינו יודע לקרות גוללן כל ל' יום, ולעולם לא ילמוד בהם לכתחילה.

וכתב המגיד משנה, שלא ילמוד לכתחילה הפי' בדבר שלא קרא מעולם, ומיהו כתב הרשב"א בשם הרמב"ן, שלא נאמר דין זה שלא ילמוד בו בתחילה אלא בס"ת ונ"ך, שמי שהוא רגיל בהם א"צ ליגע בהם כלל, ומי שאינו רגיל לקרות בהם נוגע בהם ומושך אילך ואילך ויש לחוש שמא יקרע. אבל עכשיו שנהגו לכתוב גמרא אין חילוק בדין זה לגבי גמרא, אלא השונה פרקו מאה פעמים ומי שלא ראה אותו מעולם דין אחד להם, ואסור ללמוד בהם משום שיבא ליגע בהם ולמשמש, לפי שהוא צריך מחשבה יתירה. ואע"פ שלא כתב הרמב"ם ז"ל אלא בדין השואל, נראה שכן הדין באבידה.

והנה הרדב"ז בתשובה (ח"א סי' תקכ) כתב, שהשואל מחבירו משניות או תלמוד או מפרשי התלמוד או פוסקים, כתב הרמב"ן שיד כל אדם שוה בו, ולומד בו לכתחילה שעל דעת כן השאילו, שהרי זה דבר שצריך עיון, ודוקא בס"ת ונ"ך לא ילמד בהן בתחילה, משום שעל דעת כן שילמוד בהם בתחילה לא השאילו, ואם הוא ספרי אגדה או מדרש אדרבה לכן השאילו לו כדי שילמד בהם מה שלא למד מעולם, שהרי אין העולם בקיאים במדרשים, ואם הוא חכם אדרבה יקשה עליו ממדרש אגדה למדרש אחר והכל על דעת כן.

בספר תולדות אדם על הגר"ז מוילנא כתב, שפעם אחת שאל הגר"ז ספר תנא דבי אליהו מהרב ר' בער, ולמד בו בשקידה נפלאה עד שבמשך ימים אחדים בלו עלי הספר מרוב משוש הידיים, ופטר עצמו משום הדין (לקמן צו:) ששואל פטור במתה מחמת מלאכה, משום שאומר לו שלהשתמש בה שאלה, וכמו"כ בספר מחמת מלאכתו נתקלקל.

אולם בשו"ת מנחת אלעזר (ח"ד סי' ע) כתב להעיר על דבריו מדברי הרמב"ן והרשב"א שהובאו במ"מ הנ"ל, שבספרי תלמוד ודברי חז"ל כמו הספר תנא דבי אליהו שיתכן שיתקלקל ע"י העיון, אסור לשואל לעיין בו אפילו כבר למד בו, ובפרט אם קלקלו כאופן הנ"ל פשוט שצריך לשלם. וכתב שודאי שאין זה נכון שיצא דבר זה מפי הגר"ז הנ"ל.

ביקור חולים ע"י טלפון

כתב הטור (יו"ד סי' שלה) מצוה גדולה היא לבקר את החולה שמתוך כך יבקש עליו רחמים ונמצא כאילו מחיה אותו, וגם מתוך שרואהו מעיין בעניינו, אם יצטרך לשום דבר משתדל בו להמציאו לו, ועושה שיכבדו וירבצו לפניו.

והנה הפוסקים דנו אם אדם המתקשר לחולה ומשוחח אתו באמצעות הטלפון מקיים בכך מצוות ביקור חולים.

בשו"ת באר משה (ח"ב סי' קה) כתב להוכיח מסוגיין שלמדו מהפסוק 'ילכו' זה ביקור חולים, שעיקר מצוות ביקור חולים היא ע"י ההליכה לחולה, ולא ע"י אמצעים אחרים. וכתב שכן מצא גם בפרישה (יו"ד סי' שלה אות ג).

והאריך שם שאף שבשאר גמילות חסד מקיים אדם ע"י שליח, מ"מ מצוות ביקור חולים מקיים רק כשהולך בעצמו לבקר החולה, וכן אם שואל בשלום החולה בטלפון אינו מקיים המצווה, אולם מ"מ כתב שגם בזה מקיים חלק מהמצוה.

בשו"ת מנחת יצחק (ח"ב סי' פד) כתב, שאף שקיום המצוה בשלימות אינה אלא בהליכתו לבקרו בפועל, שבאופן זה שייכים כל הענינים הנאמרים במצות ביקור חולים, מ"מ אם אי אפשר לקיים את כולם, מקיים גם כן המצוה בכל פרט ופרט, ויש הרבה ענינים, שאפשר לעשות לטובת החולה על ידי דיבורו עמו ועם בני ביתו על ידי טלפון.

בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א סי' רכג) כתב, שאף שמקיים בזה מצות ביקור חולים, אבל אינו שייך לומר שיצא ידי חובתו בזה, כיון שחסר בביקור זה הענינים האחרים שיש בביקור חולים, ורק אם אינו יכול לקיים בהליכה לשם, לא נפטר לגמרי אלא צריך לבקרו במה שיכול עכ"פ לעשות, ועל ידי כן יתאפשר לו לכה"פ ענין אחד או שנים שהוא גם ע"י הטלפון.

והיינו שבחולה שאפשר לבקרו בפניו מחויבים לבקרו בפניו בשביל הטעם שימצא נחת רוח בזה, שאין שייך זה שלא בפניו, וגם מחמת שמהראיה מתרגש המבקר יותר ומבקש ביותר תחנונים, ואולי מתקבלת שם התפלה ביותר משום שהשכינה מצויה שם עם החולה.

ובשערים המצוינים בהלכה (סי' קצג סק"א) כתב להוכיח שא"א לבקר חולה ע"י טלפון, ממה שהלך הקב"ה לבקר את אברהם אבינו ולא נגלה אליו ושאל בשלומו מרחוק. ועיין בספר פרדס יוסף (פרשת וירא) שהביא שמי שמבקר חולה בשלימות השכינה הק' באה עמו, עיי"ש.

יום שלישי כה אייר

צבא מליעא לא

צדקה לעני שאינו רוצה לעבוד

בשו"ע (יו"ד סי' רנג ס"י) נפסק עפ"י סוגיין, שעשיר המרעיב עצמו, ועינו צרה בממונו שלו שלא יאכל ממנו, אין משגיחין בו ואין נותנין לו צדקה. וכך כתב **בספר חסידים** (סי' אלף כו) אל ירחם אדם על אכזרים, ואל ירחם על מי שאינו מרחם על עצמו, כגון מפזר מעות שלא לצורך ואינו נשמע כשיועצים אותו אל תוציא המעות בהבלים.

ביפה ללב (ח"ג יו"ד סי' רנ"ג ס"ק כד) ביאר, שהיינו שאין לרחם עליו עצמו, אבל ודאי שיש לרחם על בניו וליתן להם מהצדקה.

הפוסקים דנו אודות אדם עני שאין לו מה לאכול, אך אינו רוצה ללכת לעבוד האם יש חיוב לפרנסו מהצדקה, או שמא דינו כעשיר שמרעיב עצמו שאין צריך לתת לו צדקה. [כמובן שניידן זה אינו שייך לאדם שאינו עובד מחמת שעוסק בתורה שודאי מותר לו להתפרנס מהצדקה].

בשו"ת מהרשד"ם (יו"ד סי' קסו) כתב, שמי שיש יכולת בידו להתפרנס מצד אחר ולא מהצדקה אלא שאינו רוצה, אסור לו לקחת צדקה. וכך כתב **בספר חסידים** (סי' אלף לה) אם תראה איש שיכול ללמוד והוא מבין, וסופר שיכול לכתוב ואינם רוצים ללמוד ולכתוב, אם תתן להם צדקה קורא אני עליהם (ישעיה ה ז) 'לצדקה והנה צעקה', שנאמר (שם כו יא) 'כי לא עם בינות הוא על כן לא ירחמנו עושהו ויוצרו לא יחוננו'.

ובאמת ליעקב (יו"ד סי' רנג הערה קמא) כתב על אחד שיש בכוחו לעבוד ולהתפרנס אך הוא מסרב לעשות כן והוא נתמך ע"י אחרים, שמוותר ואף צריך להפסיק לתומכו, כדי להכריחו לעבוד, אלא שיש להתחשב באפשרות שיתכן שהוא חולה וזה חלק ממחלתו שאינו יכול או אינו רוצה לעבוד, וצריך לבדוק כל מקרה לגופו.

ובספר באורח צדקה (פ"ה הערה כו) כתב בשם בעל הקובץ תשובות, שאמנם אין חייבים ליתן לעני שאינו רוצה להתפרנס, אך אם יש לו אשה וילדים צריך לתת לו עבורם שהם לא חטאו.

עוד הביא שם (עמ' שפג) במכתב מבעל הדרך אמונה שכתב, החפץ חיים היה אומר שכאשר נגזר על האדם עניות הקב"ה נתן בו עצלות שלא יכול לעבוד. וכן הוא במדרש רבה (בהר ל ד) אמר העשיר לאותו עני לית את אזיל לעי ונגיס [מדוע אינך עובד בשביל שיהיה לך לאכול], חמי שקין חמי כרעין חמי כרסון חמי קפרן [ראו שוקיו, רגליו כריסו ובשרו כמה בריא הוא ומדוע אינו עובד]. אמר לו הקב"ה לא דיך שלא נתת לו משלך מאומה אלא גם במה שנתתי לו אתה מכניס לו עין רעה. עיי"ש.

גנב שמשיב הגניבה צריך דעת בעלים

הגונב חפץ מבית חבירו והחזירו למקומו, ולא ידעו הבעלים שהחזירו, אם ידעו הבעלים שנגנב מהם, אע"פ שהחזירו הגנב, לא נפטר והוא באחריותו עד שידעו הבעלים, כגון שימנה חפציו וימצאם שלמים. ומיהו כשמנאם נפטר אע"פ שלא ידעו הבעלים בשעה שהחזירו. לפיכך גנב לו מעות והבליע לו בחשבון ונתנם לתוך כיסו, אם יודע מנין המעות שלו, יצא, שאדם עשוי למשמש בו בכל שעה והרי מצא שהחזיר לו בכלל מעותיו. אבל אם זרקן לכיסו שאין בו כלום, לא יצא, וחייב באחריות הגזלה עד שיודיענו שהחזיר לכיס פלוני. ואם לא ידעו הבעלים שנגנב מהם, מיד כשהחזירם למקומם יצא אע"פ שלא מנאם הבעלים.

יום רביעי כו אייר

צבא מליעא לב

משלוח מנות לשונא

בספר **עורה שחר** (אות מ סק"ב) כתב, מצוה קטנה שיש בה לכוף את יצרו, ומצוה גדולה שאין בה כפיית היצר, מצוה קטנה קודמת, והוכיח כן ממה שאמרו בסוגיין אוהב לפרוק ושונא לטעון מצוה בשונא כדי לכוף את יצרו, וכך נפסק **בשו"ע** (הו"מ סי' רעב ס"י).

הראשונים נחלקו אם דין זה שיש קדימה לטעון לשונא, אמור על מי ששונא את חבירו הישראל [שאינו רשע] שלא מן הדין, ובזה בודאי מצוה לכוף את יצרו, וכך נקט החפץ חיים (אהבת חסד פ"ד ס"ג). או שמא דין זה אמור אפילו ברשע שיש מצוה לשונא אותו מן הדין, מ"מ צריך לכוף את יצרו, והיינו מפני שיש מצוה לשונא אותו בגלל העבירה בלבד, והיות וכמים פנים אל פנים כן לב האדם אל האדם, והרשע שונא את הישראל חבירו מחמת שהוא שונא אותו, ועקב שנאה זו מתגברת השנאה לרשע, ועל זה צריך לכוף את יצרו, (עיין תוס' בסוגיין ד"ה לכוף ובפסחים קיג:).

והנה **באורחות חיים** (סי' תרצה סק"ט) כתב בשם **הדר"ק** עפ"י הגמ' בסוגיין מצוה בשונא כדי לכוף את יצרו, שמצוה לשלוח מנות בפורים לשונאו, ופורים כמו יוה"כ כידוע, ובעי"כ עיקר המצוה לילך לבית השונא לפייסו ולהרבות רעים.

אולם הביא בשם המור ואהלות שכתב, שאינו יוצא ידי חובתו בשליחת מנות לשונאו, כיון שעיקר המצוה לתת לאוהבו ולהרבות אחוה ורעות.

וע"ע **בפלא יועץ** (ערך פורים) שכתב, מה טוב לשלוח משלוח מנות למי שמתכבד בו, כגון גדול לקטן בחשיבות ממנו, ולמי שיש לו קפי"דא עליו כדי לשמח לב אומללים ולהחיות לב נדכאים, ולהרבות אהבה ואחוה שלום ורעות, שמכיון שעושה מצוה אחת יעשה מצוה נוספת.

לכבד את אביו או את רבו בעליה לתורה

בשו"ת שבט מנשה (סי' לה) כתב לדון על קטן שיש לו זכות במצוה ורצה לכבד את אביו או את רבו מי קודם.

בראשית דבריו הביא שלפי השקפה ראשונה דומה למבואר בסוגיין, אבידת אביו ואבידת רבו של רבו קודמת, שאביו הביאו לחיי העולם הזה ורבו שלימדו חכמה הביאו לחיי העולם הבא. הרי מבואר שמוטל על הבן כבוד רבו קודם לכבוד אביו.

אמנם כתב שבמגילה (כד.) אמרו המפטיר בנביא הוא פורס על שמע והוא עובר לפני התיבה, והוא נושא את כפיו, ואם היה קטן אביו או רבו עוברין על ידו. מלשון הגמרא שאמרו אביו קודם לרבו משמע שיש לקטן חיוב לכבד את אביו קודם לרבו, ורק אם אביו אינו שם או שאין לו אב יכבד את רבו.

אכן **בטורי אבן** (שם) התעורר בזה, וכתב שיש לחלק בין 'כבוד' הבן לבין 'זכויות' הבן, שבכבוד רבו קודם לאביו, משא"כ בנוגע לזכויות הבן, כשם שהאב זוכה במציאותיו של אביו ואביו יורשו, כך האב זוכה בכל זכויות הבן, ואין בזה שייכות לרבו.

לפי זה כתב להכריע בנידון השאלה שאם יש לו זכות במצוה, האב קודם לרבו, ויש לבן לכבדו קודם שייכבד לרבו.

ביקור אמו הגויה

בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ב סי' קל) נשאל בדבר הגיורת שמתנהגת בדת ישראל, והיתה מרוחקת מאביה ואמה הנכרים מעת שנתגיירה זה עשרים שנה אף שהם דרים בעיר אחת, ועתה נחלתה אמה הנכרית ומבקשת שתבוא היא עם בניה לראותה, כי מתגעגעת מאד לראות את נכדיה, ואף שידעת הגיורת שמדין התורה אין לה שום שייכות עם הוריה, מ"מ שואלת אם רשאית מחמת שחפצה חזק מאד, כי יש לה כפי הטבע אהבה להוריה, והיתה רוצה לעשות בקשתה בעת חוליה.

בתשובתו כתב שיש להתיר, אף שמצד הסברא מצינו שחוששין שמא יחזור לסורו, אולי אין לדמות הפסד ממון לשאר דברים שאין הרצון בהם חזק כל כך, אבל יש כאן הטעם שיאמרו ח"ו על דיני התורה שהם לא ביושר והוא טעם גדול מצד עצמו אף בלא חשש שיחזור לסורו, שהרי מבקרים חולי עכו"ם מפני דרכי שלום, וכן מפרנסין עניי עכו"ם וקוברין מתיהן מפני דרכי שלום, ועליה ועל נכדיה הרי ודאי הוא נגד דרכי שלום כשלא יבקרוה בחוליה.

עוד כתב שהוא מענין איסור כפוי טובה, שמצינו בדברי אגדה שהקפיד בזה הקב"ה על אדם הראשון וכן על ישראל, וא"כ הוא דבר האסור השווה בין לישראל בין לבני נח, אף שלא מצינו זה בהלאוין של ישראל ובהז' מצות של בני נח משום שהוא כמו שלא נאמר איסור מפורש על מדות הרעות, אף שהם דברים מאוסים ומגונים ונענשים ע"ז בין בישראל בין בבני נח. וענין מצות כבוד אב ואם הוא גם כדי שלא יהיה כפוי טובה, כמבואר בסוגיין שאביו הביאו לעוה"ז, ואם היה רק גזה"כ בעלמא לא היה זה הטעם שרבו יהיה קודם משום שהביאו לחיי העוה"ב, ולכן משמע שהטעם הוא על המצוה של כבוד אב שלא יהא כפוי טובה, שלטעם זה הרי טובת רבו עדיף לו וצריך לכבדו יותר ולהקדימו.

ולפ"ז אם נפטרו ע"י הגרות מכבוד אב ואם יאמרו באנו מקדושה חמורה שהיינו אסורים מלהיות כפוי טובה, לקדושה קלה שאין אסורים להיות כפוי טובה, ואף שאין זה איסור ממש, הא גם בישראל עכ"פ יש לאסור גם מאסור זה של כפיות טובה אף שאין בו חיוב של כבוד אב ואם ממש ויאמרו שבאו מחמורה לקלה.

בסיום דבריו כתב, היוצא מזה שאף בלא חולי היתה רשאית לילך לפעמים רחוקים אם היה זה באופן שהוא כפוי טובה כשלא תלך, ורק להיות רגיל לילך לשם היה אסור אף לה כדי שתתרחק מהם ולא תחזור לסורה, ואת בניה היה ודאי אסור להרגיל לילך לשם כדי שלא יאכילום דברים אסורים, אבל עתה שאמה הנכרית היא חולה, לבד שמבקרים מפני דרכי שלום היא מחויבת לילך לבקרה עם בניה מצד קצת כבוד אם ובזיון שכתב הרמב"ם ונפסק גם בש"ע.

דרשהו אם הוא רמאי

לא תראה את שור אחיך וכו' השב תשיבם לאחיך וכו' (דברים כב א-ב), אי' בשפ"א על כפל הלשון השב תשיבם, שהרואה אצל חבירו איזה תנועה רעה, צריך הוא לתקנו, והעצה ע"י תשובה שהוא עצמו שב, ועיי"ז מביא הרהור תשובה בחבירו. השבת אבידה היא גם בעניני יהדות, שום דבר אינו אבוד ביהדות, המוצא צריך לחשוב בעצמו שמסתמא יש לו שייכות לזה, כמו שאי' מהבעש"ט ז"ל, על המשנה הכל חייבין בראיה, היינו שהרואה דבר מה אצל חבירו הרי גם הוא חייב בדבר זה, הוא צריך בעצמו לשוב, ועיי"ז הוא יכול לעשות טובה לחבירו ג"כ. השב תשיבם, שומר אבידה הוא שומר מצוה תמיד, אי' והיה עמך עד דרוש אחיך אותו וכו', דרשהו אם רמאי הוא, התורה ציותה שבעל האבידה יחזר אחר אבידתו, עד דרוש אחיך, התעוררות צריכה להיות מצד בעל האבידה, והיא צריכה להיות באמת לאמתו, וזה הפי' אם רמאי הוא, שלא יהיה רמאי, ודרשהו אם רמאי הוא, היינו לזרז שלא יהיה חלילה רמאי.

(אמרי אמת מהרה"ק מגור זצ"ל, כי תצא)

פעמים שאתה מתעלם כגון זקן ואינו לפי כבודו וכו'

השי"ת שומר תורתו הק' ומקיים ג"כ מצות השבת אבידה, דמסייע לבאים לטהר להשיבם לקדושה, אחר שטעו מדרך שהלכו ונדחו, ואף דקיי"ל זקן ואינו לפי כבודו פטור מהשבת אבידה. וי"ל עפ"י מה שכתב הרמב"ם (אבידה פי"א הי"ד) דאם היתה פרה והכיסה במקל חייב להחזירה אף זקן ואינו לפי כבודו, והכא היסורים שהקב"ה מיסרנו מדה כנגד מדה הו"ל כהקישא במקל.

(אהבת דוד להחיד"א, דרוש י"ד לשבת זכור)

לא חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דיניהם על דין תורה

והענין הוא כך, דהרי ראינו בעיינינו שהמן נפל ברשת הטעות על שהפיל פור בירח שמת בו מרע"ה, ונהפוך כי הוא היה בעזרתנו, כי כדי יום הלידה שיכפר על המיתה. וא"כ יקשה עלינו, הלא אהרן קדוש ה' שקול כמשרע"ה והוא מת בר"ח אב, והיה ראוי שיעזור זכותו מבלי החריב בהמ"ק בחדשו, ובפרט כי עבודת ביהמ"ק שייך לאהרן ביתר ואיך לא הגין עלינו. וי"ל כי זכות הצדיק מגין כשאוחזין מעשיו, ומשרע"ה הוא שורש התורה, וישראל הדר קבלוה בימי אחשוורש, ע"כ הגין זכותו. אבל אהרן הוא בעל השלום העושה לפני משוה"ד, והם לא עבדו עובדא דאהרן ע"כ חרבה ירושלים, והיינו לא חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דיניהם על דין תורה, וא"ש.

(דרשות הת"ס, ח"ג דרוש לז' אב)

הוכח תוכיח אפילו מאה פעמים

'הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא' (ויקרא יט יז) העיקר שלא יאמר המוכיח נואש ואין לפעול עוד מאומה, ע"ז אומר הכתוב הוכח תוכיח אפילו מאה פעמים, ולא תשא עליו חטא, כלומר לא ישים עליו חטא ולומר כי לשווא כל תוכחתו.

(חשב סופר, קדשים)

מבצע אדיר לחג השבועות

גם
לחתן
שלך
מגיע!
!

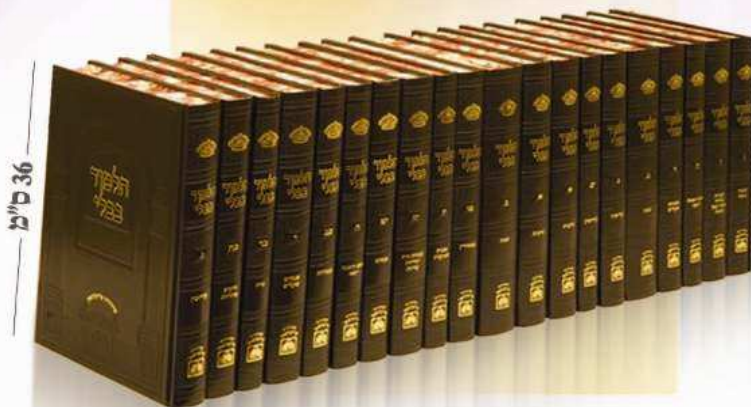

רוכשים

ש"ס 'עוז והדר' מהדורת פריעדמאן

מהדורת חתנים מפוארת
במחיר מיוחד של 2,980 ₪

מהדורה חדשה ומורחבת
במחיר מיוחד של 2,500 ₪

ומקבלים במתנה

סט משנה ברורה מפואר
היחיד עם רבבות מראה מקומות
עם יותר מ-1000 תמונות, פסקי הרב וחזו"א.

מהדורה חדשה ומשופרת

המבצע עד גמר המלאי!

להגדיל תורה ולהאדירה

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
מוקד הזמנות: 1800-22-55-66